

INTERVIU CU ARTISTA MIRELA IVANCIU: „ARTA CONTEMPORANĂ NE DĂ NOUĂ O ȘANSĂ”

Autor: Diana-Elena Moldoveanu | 24 octombrie 2022

Mirela Ivanciu s-a născut în 1970. Trăiește și lucrează în Sinaia, România. Este doctor în arte vizuale, cu o teză care a explorat conexiunile dintre arta contemporană și budism. A obținut o diplomă de licență cu specializare în sculptură la UNARTE, București. De asemenea, are un MFA în arte vizuale la SUNY, Buffalo, o diplomă de laureat la Jan van Eyck Academy, Maastricht și un MA în Studii Culturale Britanice la Universitatea din București.

De-a lungul timpului a obținut câteva burse și grant-uri, cel mai recent fiind un grant din 2020 oferit de Teach for Romania și RAF Foundation pentru inovație socială în educație.

1. Arta dumneavoastră gravitează în jurul noțiunilor de impermanență și liniște (stillness). De unde vine preocuparea pentru aceste teme și ce expresie își găsesc acestea în lucrările pe care le-ați realizat?

Tema impermanenței are rădăcini multiple: ideea de *vanitas* din tradiția europeană, conceptul de impermanență așa cum l-am studiat în filozofia budistă și, nu mai puțin importantă, experiența proprie. Am explorat-o adesea prin lucrări care vizează procesul de schimbare. Majoritatea instalațiilor și a lucrărilor site-specific au explorat această dimensiune - prin expresie, proces sau concept. Menționez doar câteva dintre lucrările care au atins mai superficial sau mai în profunzime această temă - *The Distance Between Presence and Absence*; *The Light as Usual, All in its Place*; *A Tenderness for*

Everything that is Always to be Lost; Soft Sound; Beyond Recall and Desire; Stories from a Non-existing Tea House; Erasure of History și Story to See a Star -, unde problematica este legată de pierdere, memorie și conștientizare. În perioada mai recentă am realizat o serie de sculpturi impermanente (care nu au fost expuse), iar acum pregătesc pentru o expoziție un proiect împreună cu artista Ada Munteanu din Cluj, care se va numi *Gentle Change-making Poets* și care va putea fi văzut în cursul lunii noiembrie la Alert Studio, în București. Estimez că acest proiect va încheia explorarea acestei teme și voi migra spre o zonă care implică restaurare, vindecare, compasiune și empatie. Cel puțin asta este intenția în momentul de față.

Conceptul de *stillness* s-ar putea traduce ca liniște calmă. El se referă la o stare mentală dezirabilă pentru a putea reflecta asupra oricăror teme semnificative. Conștientizarea existenței acestei stări am căpătat-o prin intermediul meditației - deși nu cred că este singura modalitate prin care cineva poate ajunge la ea. În lucrările mele, însă, mă preocupă mai ales absența ei, chiar opusul ei, adică starea de agitație mentală continuă pe care tindem să o avem, precum și modul în care putem cultiva momente de conștientizare. Întrebarea care m-a preocupat a fost: este posibil, în procesul de creare a unei imagini, să folosim elementele de agitație și turbulență astfel încât să le ajutăm sau lăsăm pur și simplu să se așeze, lăsând loc liniștii calme?

Lucrările acestea au un dublu scop - de a face vizibil procesul de explorare și, eventual, liniștire, precum și de a induce privitorului o stare sau un impuls de încetinire, care să permită instalarea liniștii în interiorul său. În trecut, am mai lucrat în sensul acesta asupra unor fragmente din anumite proiecte, cum ar fi *A Peculiar Tiny Drop (Un strop minuscul și neobișnuit - 2018)*.

Recent, am realizat o serie de desene și tapiserii pe aceeași temă, însă acestea nu au fost încă expuse, proiectul nefiind încheiat.

Lucrări din seria „Erasure of History”, Acuarelă, Lavour, 2020

2. Ați avut expoziții în Statele Unite, China, Olanda. Cum se prezintă piața de artă în spațiul românesc și care sunt provocările întâmpinate de artiști, prin comparație cu țările deja menționate?

Ar merita făcută o cercetare de acest fel, însă nu sunt specializată în asemenea investigații. Tot ceea ce pot spune privind situația din România sunt câteva lucruri pe care le-am observat personal. Ele ar putea fi relevante, totuși, pentru majoritatea membrilor care formează comunitățile artistice din România.

Din câte știu, piața de artă este destul de restrânsă și, din întregul ei, doar 5-10% reprezintă arta contemporană. Pe lângă aceasta, există o singură sursă de finanțare din

partea statului (respectiv AFCN-ul) și relativ puține sponsorizări private. Susținerea financiară fiind redusă, competiția este foarte strânsă. Astfel, și libertatea de exprimare a artistului se manifestă într-o zonă foarte îngustă. Artistul se află înghesuit între gustul unui public foarte puțin sau deloc educat în privința artei contemporane și direcțiile politice și sociale impuse de instituțiile finanțatoare, care condiționează susținerea financiară.

În afara acestei zone restrânse, sau alături de ea, nu există niciun fel de sistem de sprijin pentru artiști - nici economic, nici social. De aceea, consider că artiștii formează una dintre categoriile sociale cele mai vulnerabile din România.

3. Teoria instituțională susține că arta și gradul său de popularitate depind de mecanisme instituționale și economice. În ce măsură este condiționat succesul unui artist de climatul instituțional în care își desfășoară activitatea?

În foarte mare măsură, succesul este determinat instituțional. Aș putea spune chiar că nu există succes artistic în afara instituțiilor culturale. Iar dacă nu ești un *insider* al instituțiilor culturale existente, ceea ce faci va fi adesea asociat fie cu zona meșteșugului, fie cu terapia prin artă sau o cu o formă sau alta de activism social.

4. Există, în rândul publicului consumator de artă, o reticență reală în a vizita expoziții de artă contemporană. De unde vine această reticență?

Publicul, în mare parte, nu este educat adecvat în ceea ce privește arta în general, și arta contemporană în mod particular. Practic, în România, de exemplu, aproape nu există contexte instituționale pentru cei care doresc să poată să învețe despre arta contemporană.

Un alt aspect semnificativ este dat de specializarea accentuată care caracterizează arta contemporană. În acest sens, dacă nu cunoști conceptele și problematica pe care acestea o articulează, cel mai adesea nu ai cum să te apropii de lucrări.

Nu în ultimul rând, unii dintre artiști își croiesc identitatea artistică bazându-se pe gesturi provocatoare pentru public. Astfel, aceștia scot la suprafață o parte din violența existentă în societate. Publicul este și se simte agresat, iar reacția este aceea de respingere a întregului domeniu.

5. În accepțiunea tradițională pe care i-o atribuim artei, asociem ideea de operă de artă cu frumosul, scopul principal al acesteia fiind unul estetic. Arta

contemporană bruiază această definiție și oferă un spectru mult mai larg de reflecție. Se opune arta contemporană frumosului?

Mă limitez să spun doar că arta contemporană, și în mod special arta contemporană așa cum este ea articulată în Europa și America de Nord, a inclus în practica artistică preocupări care sunt descrise prin alte categorii estetice decât frumosul – de exemplu, urâtul, sublimul sau grotescul.

Deși adesea ocolit cu intenție, nu înseamnă că frumosul este neapărat exclus dintre preocupările artistice contemporane. Un contraexemplu bun ar putea fi lucrările artistului Peter Doig sau chiar lucrările artistei Kiki Smith – și aceștia nu sunt singurii. Ceea ce ar fi de observat, însă, în lucrările acestor artiști, este că frumosul, chiar și atunci când este prezent, nu se află în centrul preocupărilor lor artistice. El este mai degrabă o consecință neintenționată a altor preocupări.

6. Începând cu prima parte a secolului al XX-lea, scopul artei a fost redefinit ca vizând expresia sentimentelor, trăirilor, reflecțiilor celor mai profunde ale individului. Confrunțați cu această doză semnificativă de subiectivism, mai putem vorbi de o evaluare obiectivă a valorii unei lucrări artistice?

Dintr-o perspectivă instituțională, criteriile de evaluare nu sunt riguros definite. Cred că putem vorbi mai degrabă despre seturi de criterii care sunt dezvoltate și cultivate de comunități artistice diferite, criterii care cel mai adesea sunt implicite, nu explicite. Intuiesc că seturile de criterii care funcționează în prezent în evaluarea lucrărilor artistice includ atât considerații obiective, cât și repere subiective.

7. Suntem confrunțați din ce în ce mai mult cu situații în care inteligența artificială produce lucrări de artă. Cum credeți că va influența tehnologia evoluția artei?

Cred că tehnologia influențează deja de multă vreme arta. Tot ceea ce se întâmplă în social are sau poate avea o reflecție în artă. În acest sens, asemenea tiparului, camerei de fotografiat sau filmat, programelor digitale, ca unelte de producere a imaginilor care stau de ceva vreme cu noi, se poate estima că și programele IA ar putea fi unelte care au potențialul de a crea lucrări artistice. Aceasta nu înseamnă însă că orice imagine creată de programele IA va fi automat artă. Însă, această tehnologie nouă, folosită abuziv, ar putea crea o inflație de imagini în care discernerea între ceea ce este și ceea ce nu este artă va fi din ce în ce mai dificilă. S-ar putea crea un mediu vizual excesiv de încărcat, până la saturație, ceea ce ar putea accentua distanța deja existentă dintre public și artă.

8. În încheiere, de ce ar trebui să acordăm o șansă artei contemporane?

Arta contemporană ne dă nouă o șansă. Prin existența ei, noi avem antene multiple de percepție sensibilă ale unor aspecte ale societății contemporane, pe care altfel nici măcar nu le-am putea observa. În acest sens, aș adăuga și că artiștii care întrupează aceste practici sensibile de a face vizibile problemele contemporane ar merita o mai mare înțelegere, apreciere, precum și susținere socială și financiară.

Link către spațiul artistei: <https://www.mirelaivanciu.space/>

Imagine: „Covor țesut în tradiția covoarelor românești de lână”, din arhiva personală a artistei